

VICENÇ VILLATORO

“Porque estamos en España”

Faré una cosa que no s'ha de fer mai: polemitzar amb algú per una cosa llegida als diaris, a partir d'un titular. No s'ha de fer, perquè per polemitzar de veritat s'ha d'haver llegit la lletra petita i s'ha de saber el context. El titular d'una entrevista és més obra de l'entrevistador que de l'entrevistat. Vaig llegir aquest estiu, a partir d'una intervenció d'Albert Branchadell a Prada, que la independència de Catalunya seria negativa per a la llengua catalana. I en la poca lletra petita que hi havia es venia a dir una cosa amb la qual estic d'acord: en una Catalunya independent, el castellà hauria de tenir un estatus de llengua minoritària respectada i hauria de ser present en molts àmbits de l'ensenyament, els mitjans de comunicació públics, l'administració, etcètera, etcètera. Per entendre'ns: probablement en una Catalunya independent, TV3 hauria d'emetre programes en castellà. Però no tinc la sensació que el volum de castellà oficial en aquesta situació hipotètica fos precisament més gran que el volum del castellà oficial en la Catalunya actual.

Però allò que em fa dubtar més de la suposada afirmació de Branchadell –“la independència perjudicaria el català”– és una reflexió, per dir-ho així, més ideològica. Una reflexió que, per cert, vaig tenir ocasió de fer servir en polèmica amb persones del Foro Babel, a Madrid. Tinc la sensació que les resistències a una política lingüística que afavoreixi l'ús del català –des de la immersió escolar a la llengua de TV3– neixen de dues concepcions ideològiques diferents i fins i tot contraposades. Per a alguns, el castellà ha de tenir un estatus especial a Catalunya perquè és la llengua materna de molts catalans. Per a altres, el castellà ha de tenir un estatus especial a Catalunya perquè som a Espanya, o si es vol dir-ho amb més precisió, “porque estamos en España”. No és ben bé el mateix. Sobre la primera fonamentació de la defensa del castellà es pot discutir. Sobre la segona, no, o com a mí-

nim s'ha de discutir d'una altra manera.

Personalment, tinc la sensació que més enllà de cercles il·lustrats molt respectables, l'argument de fons de la major part dels que s'han enfrontat contra el procés de normalització lingüística i es plantejgen el que anomenen la defensa del castellà a Catalunya és el “porque estamos en España”. Si es considera injust que a l'escola t'ensenyin en català –es considera injust que a Alemanya ensenyin en alemany un fill d'espanyols?, es considera injust que a Madrid ensenyin en espanyol un fill de catalans?– no és tant per l'existència d'un dret individual a ser ensenyat en la llengua materna, sinó perquè som a Espanya. Si s'exigeix que t'entenguin en castellà a un comerç, un jutjat o una oficina administrativa a Bar-

“La independència acabaria amb les reticències a la normalització del català”

celona no és perquè un espanyol consideri que té dret a parlar en espanyol i que l'entenguin a qualsevol lloc del món, a Berlín o a Tombouctou, sinó perquè Barcelona és a Espanya. Les persones més reticents a acceptar l'impuls del català ho fan precisament perquè consideren que així es trenca una regla bàsica del joc, segons la qual, en no haver sortit d'Espanya, no han de fer coses que sí farien si haguessin sortit d'Espanya.

Personalment, si l'argument que es fa servir és l'altre, és el de l'existència d'un gran nombre de ciutadans amb el castellà com a llengua materna, em sembla que hem d'entrar en la discussió. A Nova York o a Miami el fet de tenir un gran nombre de ciutadans castellanoparlants ha fet que, sense perdre's el caràc-

ter de l'anglès com a llengua diguem-ne territorial de relació, el castellà tingui una gran presència. La discussió és complexa. Per exemple, en el camp de l'ensenyament. No crec que ser ensenyat en la llengua materna sigui un dret individual. Vull dir que si me'n vaig a viure demà a Madrid, París o Rawalpindi, no crec que pugui exigir que ensenyin el meu fill en català. En tot cas, té a veure amb el nombre de persones que estiguin en una determinada situació? Però, llavors, quants en fan falta? Un deu, un vint, un seixanta per cent? Quants catalans hem de viure a Madrid perquè ens facin l'ensenyament en català, tenint en compte que hem descartat el “porque estamos en España” com a argument?

Per això discrepo del titular de Branchadell. Si el problema més gran per l'acceptació de la normalització del català és el “porque estamos en España”, la independència acabaria amb aquest argument. Doncs ja no som a Espanya. Parlem de majories, de minories, del que es vulgui, però l'argument més eficaç, el més sentit, el més interioritzat, el més poderós, se'n va en orris. Certament, no cal la independència perquè l'argument sigui absurd. Es podria dir que, inventant-se una Espanya diferent, una Espanya confederal, “a la suïssa”, podríem ser a Espanya sense que això fos un argument contra el català. Podríem ser a una Espanya realment plurinacional i realment plurilingüe: flamencs i valons poden ser belgues i això, ara, no obliga ni als flamencs a parlar francès ni als valons a parlar neerlandès. Però tinc la sensació que aquesta Espanya és enormement difícil. En els anys cinquanta Gaziell escrivia, parlant gairebé d'això mateix: “Però una Espanya semblant, que no ha existit mai, fóra per als veritables espanyols –els castellans i castellanitzats– més absurda, més incompatible amb ells encara que l'Espanya actual no és per als catalans.” Fa cinquanta anys.

Escriptor